

det, men Regeringen blev drevet langt videre, end den egentlig havde tænkt sig, idet der her fra det høje Ting Aar for Aar blev foreslaaet Tilskud til ny og andre Realskoler end dem, Regeringen fra første Hærd havde tænkt sig. Saaledes have Forholdene været, indtil for et Par Aar siden, saa blev man bange for denne Bevægelse. Man fandt, man gik for vidt af forskellige Grunde; man fandt, at man her igennem kom til at bringe en hel Del af Ungdommen saa vel paa Landet som i Byerne bort fra deres naturlige Stilling, deres naturlige Næring, om jeg saa kan sige. Man var bange for, at der her igennem blev opfoeret et Slags Proletariat, som ikke kunde finde sin Plads her i Verden. Aldeles uden Grund har denne Frygt ikke været. Jeg tør ikke benægte, at en stor Del unge Mænd gennem denne Udvikling af Realskolevæsenet er bragt ind paa en Bane, som maaske ikke er absolut heldig for dem, men alligevel maa jeg dog mene og tro, at i det hele og store er det noget godt og fornuftigt, der er sket gennem den Udvikling af Realskolerne, som er fremkommet væsentligt gennem Anordningen af 1881. Smidlertid, man er nu bleven noget bange, man har ment, at man er gaaet for vidt, og vil nu standse. Mig forekommer det, at man standser noget for pludselig ved nu uden videre paa en Gang at sige Stop og sige: Vi ville intet bevilge af nyt, vi ville ingen Forhøjelse, ingen ny Skoler i det kommende Finansaar. Smidlertid hele Udvalget har været enig deri, og den højterede Minister har jo ogsaa, saa vidt jeg forstod ham, i det væsentlige fundet sig i den Stilling, Udvalget har indtaget, og jeg har heller ikke noget imod, at man nærmere undersøger Resultaterne af den Realskoleundervisning, som har fundet Sted her i Landet i de sidste 10—12 Aar. Kun maa jeg paa Forhaand sige, at man egentlig ikke har nogen Grund til at forundre sig over Resultaterne af den Bevægelse, der ere fremkomne, de ere ganske naturlige. Det er ganske naturligt og selvfølgeligt i det Øjeblik, man gør det let for unge Mennesker at gaa den Vej, at mange unge Mennesker ere gaaede den; det er en ganske naturlig Ting, at mange unge Mennesker af Middelstanden paa Land som i By have ønsket her igennem at kunne faa højere, bedre Kundskaber, end det hidtil har været dem muligt at faa, og lige saa naturligt er det, at de, der en Gang i Løbet af 5—6 Aar have gaaet i en Realskole, ikke meget let kunne vende tilbage til det, som den ærede Ordfører kaldte det legemlige Arbejde. Det ligger i den menneskelige Natur, man kan ikke forundre sig herover, og man

kan ikke forlange andet. Jeg skal nu ikke sige det allermindste imod, om man gennem Borgerstoler i Byerne eller Forskøttelsesstoler paa Landet kan fremme en Undervisning, som paa den ene Side virkelig kan give en højere Uddannelse end Almueskolerne for de unge Mennesker, som ønske det, og paa den anden Side dog ikke faa meget som hidtil gennem Realskoleundervisningen fører dem bort fra, hvad man kalder deres naturlige Livsstilling. Et Forsøg i den Retning finder jeg naturligt og rimeligt, og for saa vidt skal jeg ikke have det mindste mod den Stilling, som det ærede Finansudvalg har taget. Mine Udtalelser gaa kun ud paa et Forsvar for den Retning, som man i de sidste Aar er gaaet, og som har været i fuldstændig Overensstemmelse med dette høje Tings Ønske og Mening, idet dette høje Ting paa dette Punkt har drevet Ministeriet videre, end dette selv egentlig talt havde tænkt sig at ville gaa. Det er altsaa kun et Forbehold for Fremtiden, jeg vil tage, naar jeg her gør denne lille Anmærkning til det ærede Finansudvalgs Stilling til dette Punkt, et Forbehold, som jeg tror, er berettiget, og som, naar man ret kommer til at undersøge Sagen, ogsaa nok vil vise sig at have sin Berettigelse i og for sig. Jeg har saa kun tilbage af, hvad jeg vil omtale, et Spørgsmaal, som synes særlig at have ligget ærede Medlemmer her i Tinget paa Hjerte, nemlig Restaurationen af Helligaandshuset i Randers. Jeg maa da sige, at jeg ikke fortaar Modstanden herimod. Der er sagt, at der ikke knytter sig særlige historiske Minder til dette Hus, og i den allerstrengeste Forstand kan dette jo være rigtigt nok; men lige saa sikkert er det, at Helligaandshuset i Randers er en af de meget faa Bygninger, et af de meget faa Minder, vi have tilbage her i Landet fra, hvad man almindeligvis kalder den gotiske Tid. Vi have overordentlig smukke Bygninger tilbage fra den romanske Tid, men fra den gotiske Tid have vi saa godt som intet tilbage. Der findes ganske sikkert forskellige Kirker, f. Eks. Roskilde Domkirke, f. Eks. Aarhus Domkirke, som have store Minder fra den gotiske Tid. Men begge disse Kirker have disse Minder gennem en Omdannelse, en Ombgning af den oprindelige romanske Stil, de ere oprindelig romanske Kirker, som i Tidernes Løb ere omdannede delvis til at være gotiske Kirker. Men fra den egentlig gotiske Tid have vi ganske mærkbardig faa Minder tilbage her i Landet. Fra en senere Tid, fra Renæssance-tiden have vi smukke, skøne Bygninger tilbage, Kronborg, Frederiksborg og mange andre. Men fra den Tid, der staar imellem